

Poštnina pavšalirana.

Leto XXIII

**Šoli, mladini
in učiteljstvu!**

Slovenski Učitelj

**Urednik
Fort. Lužar**

**Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva**

Vsebina:

Veš, a ne storiš. A. Čadež.	69
Izvenšolsko delo učiteljevo. Fr. Keržič.	71
Iz moje beležnice. Janko Polák.	79
Najnovija hrvatska pedagogika. Adam Grus- ling. (Svršetak.)	83
Sodelovanje kat. učiteljstva pri nadaljnji na- obrazbi mladine, ki zapusti šolo. A. K.	85
Društvena in stanovska kronika.	88

**1922
Štev. 6.-7.**

ROJAKI!

Bliža se druga obletnica smrti pokojnega častnega kanonika in profesorja Antona Kržiča, prezaslužnega mladinskega in ljudskega pisatelja, nepozabnega učitelja slovenskih vzgojiteljev in pridigarjev. — Podpisani odbor, ki je sprejel nalogo proslaviti njegov spomin, je poskrbel s pomočjo hvaležnih njegovih gojencev in gojenk ter drugih plemenitih dobrotnikov, da povečuje njegov grob veličasten spomenik. Povodom postavitve spomenika bo v nedeljo, dne 3. septembra, ob 4. uri popoldne na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani slavnost v spomin prezaslužnemu pokojniku. Slovesni priliki primeren govor bo imel preč. g. prof. dr. Anton Medved iz Maribora, pevske točke bo izvajal pevski zbor učiteljev. K tej slavnosti vabimo vse mnogobrojne pokojnikove gojence in gojenke, duhovščino in učiteljstvo ter vse zavedno občinstvo v kar največjem številu, da dostojno proslavimo spomin nepozabnega Antona Kržiča, ki si je z besedo in pismom nabral nevenljivih zaslug za blagor slovenskega ljudstva.

V Ljubljani, 18. avgusta 1922.

Odbor za Kržičev spomenik.

Ravnatelj Julij Slapšak, predsednik.

A. M. Slomšek. Za spomin 60letnice smrti knezoškofa A. M. Slomška (24. septembra) smo namenjeni izdati posebno spominsko številko »Slov. Učitelja«. V ta namen vabimo častilce in poznavatelje našega zaslužnega pedagoga, da nam pošljejo čimprej, vsaj do 15. septembra t. l., kakršnekoli primerne do neske. Tudi bi dobrodošli kakor prispevki v pesniški obliki. Slomšek je že davno budil slovenski narod k lepši bodočnosti, učil spoštovati naš materni jezik itd. in dovolj zaslužen, da se ga spominjamo v naši književnosti.

France Bevk: Pastirčki pri kresu in plesu. Te prikupljive mladinske knjižice je pri našem upravištvu še nekaj v zalogi. Tudi razne krajne in okrajne knjižnice pogrešamo med naročniki, dasi so knjigo vsi listi ugodno ocenili. Cena 5 Din.

Službene ocene. Nekateri tovariši se pritožujejo, da ne dobivajo objektivnih službenih ocen. Te opozarjamo na zadevne naredbe v Fr. Finkovi zbirki I. zv. odredbe št. 49, 60, 64, 79. V št. 49 § 7. stoji, da imajo učitelji pravico pri šol. vodstvu v ocenjevalni dobi po enkrat vpogledati v prepis ocenjevalne pole ter si ga prepisati; tekom 14 dni izza vročitve ocene se smejo pritožiti na višji šolski svet zoper oceno, ki je slabša nego 1. ali 2. red. — Prepis take pritožbe je obenem poslati odboru »Slomškove zveze«.

Potno dovoljenje za potovanje v inozemstvo. Potne liste izdajajo okrajna glavarstva (policijski oddelek), v Ljubljani pa policijsko ravnateljstvo. Dovoljenje za izdajo pa da učiteljstvu višji svet. V ta namen je najprej vložiti posebno prošnjo službenim potom in kolkovano s 3 Din na višji šolski svet ter utemeljiti potovanje. Torej ne pošiljati prošenj (in celo nekolkovanih) naravnost na višji šolski svet ali na pokrajinsko upravo, ker se s tem zadeva le zelo zavlačuje in napravlja nepotrebno delo.

Ženevsko vseučilišče. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, objavlja sledeče: Rektorat ženevskega vseučilišča je odločil, da revni dijaki iz naše kraljevine, ki bi posečali omenjeno vseučilišče, lahko plačujejo vse pristojbine za kolegnino, seminarje, laboratorije itd. s kurzom dinar al pari švicarskemu franku (1 dinar = 1 švicarski frank), to pa samo oni dijaki, ki bi imeli v to svrho priporočilo katerega našega vseučilišča ali druge visoke šole, da so po študijskih uspehih in po gmotnem položaju vredni takega popusta.

Duhovne vaje za učiteljice bodo, kakor vsako leto, tudi letos zadnje dni avgusta ali prve dni septembra. Tovarišice, ki prihajate vsako leto, pripeljite s seboj tudi še druge gospodične kolegije, ki še ne poznajo tega prijetnega oddiha v tihem samostanu! — Natančen čas se objavi pozneje v »Slovincu«.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXIII.

LJUBLJANA, 15. julija 1922.

ŠT. 6.—7.

Veš, a ne storiš.

A. Čadež.

Bil je čas, ko se je z vzgojo v šoli bolj mačehovalo. Prvačilo je golo učenje, veljavo je imelo to, kar naj bi v življenju neslo in štel, kar naj bi ustvarjalo denarne vrednote. Toda znanje brez notranje izolike, brez srčne odgoje, brez duševne plemenitosti ne ustvarja onega temelja, ki na njem sloni sreča človekova. Zadnje desetletje je bridka izkušnja vendarle dosegla toliko vpliva na šolstvo, da se je skoraj povsod v pedagoškem svetu pojavil blagodejen preokret. Nikakor ne bi bilo prav, če bi se zanemarjal pouk mladine, a ljudska šola je in ostane vzgojevališče otrok in mladine.

Če se dotaknem v naslednjem nekaterih vzgojnih vprašanj, nimam namena kaj novega povedati, ali vprav znanih vzgojnih načel dostikrat ne upoštevamo ter jih znemar puščamo.

Poznamo otroške bolezni, ki se pri odrastlih redkokdaj opazijo; pravitako imajo otroci tudi moralne hibe, ki jih mora zlasti šola zatirati, da se ne razpasejo. Omenjam trmo in svojeglavnost. Ta нравstveni madež se hoče vgnéziti že pri otroku, ki morda še govoriti ne zna in ne more. Zatreti bi ga morali pač že starši v predšolski dobi. Žal da jih ovira pri tem le prevelika ljubezen do malih ljubljencev, ki jim materna ljubezen le prevečkrat hoče v vsem ustreči in ugoditi.

Trmo in svojeglavnost boš ukrotil le z energično in hladno doslednostjo in z odločnim, enakomernim in pravičnim ravnanjem. Za učitelja bo v takih primerih najboljša pravilo: Največja potrpežljivost in krotkost! Nikdar nikar ne dovoli, da bi te otrokova trma spravila iz ravnotežja ter razburila in razdražila. Vprav mirno vedenje učiteljevo svojeglavnega otroka kar elektrizuje. Potrebno pa je na vsak način, da se otroku trma izbije. To dosežeš s tem, če dosledno zahtevaš, da vsak otrok vestno in natančno izvrši vse, kar se mu je naročilo. Kakor hitro zapaziš četudi le majhno upornost ali kljubovanje, pokaži prav pri dotičnem otroku, da mora brezpogojno ubogati. Nič preveč ne govori, nič se ne huduj in ne godrnjaj: kratkomalo velevej, da se otrok ukloni. Imej ga vedno pred očmi! — Ako bi se otrok očitno uprl, potem zasluži občutno kazen, četudi ne telesne, ki je prepovedana. Vsekako pa naj se taka upornost naznani staršem s prošnjo, naj store z otrokom po svoji previdnosti. V razredu, kjer vlada vzorna disciplina in red, se bo trmast otrok kmalu poboljšal in popravil svojo napako, dočim so doma starši

krivi, da se ponavljajo tožbe o svojeglavnosti otrokovi, ker so prepopustljivi.

Včasih je dobro, da takega svojeglavnega otroka prilično malo osmešiš. Neka učiteljica je imela veliko nadlogo s trmasto deklico. Vse je poizkusila, da bi jo poboljšala. Nekoč se je otrok zopet kremžil in delal oduren obraz vsled trmoglavosti. Učiteljica poišče urno malo ogledalce pa je pomoli trmoglavki pod nos, rekoč: »Glej, kako zoprna si! Ali te ni sram? Trma se ti bere z obraza!« Vsi otroci buknejo v smeh; deklica je bila od tistega dne ozdravljena.

Veliko je otrok, ki nimajo prav nobenega čuta za red in snaznost. Že obleka, knjige in zvezki svedočijo njih nemarnost. To slabost prinesejo največkrat že iz domače hiše. Red je pa dostikrat prvi in glavni pogoj človeške sreče, zadovoljnosti in miru. Šola je poleg domače hiše prva poklicana, da goji in vzbuja ljubezen in čut za red. Učitelj mora v vsem, tudi v malenkostih, skrbeti za točen red, zraven pa biti sam vzor najstrožje točnosti: ne sme dopuščati, da bi otroci zamujali, da bi pozabljali šolske knjige, naloge. Pazi naj, da bodo imeli otroci snažne in čiste zvezke, knjige in šolske potrebščine. Otroci morajo biti čedno umiti, imeti lase v redu, obleko zašito. Da se pri deklicah ne zanemari čut za snago in čednost, lahko mnogo pripomore učiteljica ročnih del. Pri prirodoznanstvu in naravoslovju opozarjaš lahko na čudoviti red in snago, ki jo otroci opazujejo povsod: pri živalih, mravljah, čebelicah, rastlinah. — Predvsem pa, kakor rečeno, bodi učitelj ogledalo mladini! Njegovo prvo načelo naj bi bilo: red v vsem izpolnjevanju stanovskih dolžnosti. Neki šolski nadzornik je imel navado, da si je najprej ogledal šolsko stranišče. Rekel je: »Ko prvič nadzorujem, grem najprej pogledat, če je stranišče v redu. Ako je tam snaznost in dostojnost, vem, da so otroci in da je učiteljstvo navajeno na red.« (Zadeva pa to tudi nekatere krajne šolske svete, ki se trdovratno upirajo napraviti kako pravilno stranišče. Opomba uredništva.)

Velika in nevarna mladinska napaka je lažnivost. Vsak učitelj ima skoraj kakega lažniveca v svojem razredu. Laž je grd madež na človeku, pa tudi »pred Bogom so lažnive ustnice gnusoba«. Če bi hotel vzgojitelj vsako laž kaznovati s telesnim strahovanjem, bi bilo dostikrat zagrešeno, kajti vzroki, ki zavedejo otroka, da govori neresnico, so sila raznovrstni. Psihologi naštevajo tele vrste laži: laž iz domišljavosti, heroična, egoistična, patološka laž, laž, ki jo povzroča nervoznost, i. t. d. Kadar zaslediš laž, skušaj z mirnim in zaupljivim obnašanjem in razgovorom priti resnici do dna. Očetovsko razmerje med učiteljem in gojencem bo preprečilo vso zvijačnost in neodkritost. Nekateri vzgojitelji znajo otroka pripraviti, da sam pripozna, kako nespametno in škodljivo je, če si pomaga z neresnico. Resnicoljubnost gojiš tudi s tem, če opisuješ dobre značaje znamenitih oseb.

Trije so činitelji, ki pri vzgoji otrok ne smejo iti narazen: družina, šola in Cerkev. Vsak teh činiteljev mora svojo dolžnost izvršiti, če hočemo doseči srečne uspehe. Za združitev in soglasje teh treh faktorjev največ pripomorejo zaupljivi sestanki učiteljstva, duhovščine in staršev ob

tako zvanih »družinskih ali roditeljskih večerih«. Duhovnik in učitelj imata prevzvišeno nalogo, da vzgajata ljudski naraščaj; zato je treba, da roko v roki odpravljata in zatirata mladostne napake in pogoške osobito v času po strahotnem svetlovnem ognju in vzgajata mladino za medsebojno ljubezen, mir in srečo.

Izvenšolsko delo učiteljevo.¹

Fr. Keržič.

V odloku poverjenistva za uk in bogočastje z dne 8. januarja t. l., poslanemu tudi Slomškovi zvezi, pravi poverjenik g. dr. Skaberne sledeče (glej »Slov. Učitelj« 1921, štev. 2, str. 39): »Pričakujem od učiteljstva, da bo radovoljno posvečalo svoje moči in zmožnosti vselej in povsod splošni blaginji v korist, koder ga kliče na delo potreba na tem ali onem poprišču splošnih državnih in narodnih interesov. Imenoma navajam obrtno- in trgovsko nadaljevalne šole, gospodinjke in gospodarske (kmetijske) tečaje, učilnice in ustanove, ki so za splošno blaginjo naroda nujno potrebne, toda ne morejo dosegati svojih nalog, kjer se ne loti dela usposobljeno učiteljstvo... Kdor ljubi svojo domovino ter hoče njej v korist žrtvovati svojo moralno moč, ne da bi se materično oškodoval, ta se ne bo plašil nobenega dela, ki koristi narodu ter dviga in utrja veljavo učiteljskega stanu med narodom.«

Gdč. Klunova je v zadnjem svojem referatu (»Slov. Učit.« 1922, št. 1), naslovljenem »Prosti čas učiteljice«, nanizala celo vrsto navodil za izvenšolsko delo učiteljice. Podala je mnogo prav lepih nasvetov, s katerimi se lahko okoristimo gredoč na delo, katero nam ni odkazano po službenih predpisih, h kateremu nas pa sili neki plemeniti notranji nagon, ki hoče pomagati slabejšemu. Vrh tega pričakujejo ljudje našega sodelovanja v časih, ko vse išče potov in sredstev, da se povzdigne naš narod kulturno in gospodarsko; poleg tega nas pa še vabi, kakor sem že uvodoma omenil, tudi predstojnik naučne uprave v naši deželi.

Preden se spustim v podrobnosti, moram povedati, kako si mislim tistega učitelja — ta naziv velja za oba spola —, ki se loti, ki prevzame kako izvenšolsko delo. Kdor se loti takega dela, mora dotično delo dobro poznati, torej prej se izobraziti in pripraviti za dotično delo, mora imeti ljubezen do dela. Ako teh dveh lastnosti ne bo imel, ne bo imel uspeha, naveličal se bo prehitro. Uspeha tudi ne bo imel, ako sam ne bo dajal dobrega zgleda, ako se njegova dejanja ne bodo ujemala z njegovimi besedami.

Izvenšolsko delo učiteljevo delim v tri panoge:

¹ Predavanje na zborovanju Slomškove podružnice za kočevski okraj dne 4. junija 1921.

a) Gospodarsko delo, t. j. delo pri posojilnicah, kmetijskih in konsumnih društvih, pri drugih gospodarskih zadrugah, pri kmetijskih podružnicah in sličnih organizacijah, pri prirejanju gospodarskih in gospodinjskih tečajev.

b) Izobraževalno delo, t. j. delo pri izobraževalnih društvih in podobnih, javnih knjižnicah, telovadnih odsekih, pevskih odsekih, narodno obrambnih društvih, pri odsekih za prirejanje iger, predavanja o domoznanstvu, literaturi, novih iznajdbah, o izobrazbi in oliki itd. Te tvarine nikdar ne zmanjka, seveda mora biti podavano tako, da ljudje z zanimanjem poslušajo in slede mislim predavatelja.

c) Karitativno delo, t. j. delo pri Vincencijevi družbi, Elizabetinem društvu, abstinenčnem gibanju, pri predavanju o ljudskih boleznih, n. pr. jetiki i. dr., o katere nevarnosti se preprosto ljudstvo vse premalo zaveda, obiskovanju bolnikov, skrb za zanemarjeno mladino itd., gasilstvo.

S tem pa vrsta izvenšolskega dela še ni izčrpana. Vsak kraj ima kaj posebnega, česar drugod ni. Jaz sem imel v mislih predvsem učitelja na kmetih; v mestih so zopet druge razmere in se pokaže potreba drugačnega dela. Pa naj bo prilika kakršnakoli, učitelj, ki hoče delati, se bo znal prilagoditi novim razmeram ter bo poiskal pravo mesto, kjer bo mogel po svojih močeh največ uspešnega storiti za gmotno in duševno blaginjo naroda, čigar sinovi in učitelji smo.

V naslednjih odstavkih priobčujem nekaj navodil in nekaj nasvetov, kako naj učitelj »zagrabi« na pravem koncu, da bo imel kaj vidnega uspeha, ker so le vidni uspehi tista sila, ki žene človeka, da vedno neumorneje snuje in dela, ki ga dviga, da se ne poleni in ne vda zloznemu življenju, da v boju — zakaj vsako delo je bojevanje! — ne omaga in ne vrže »puške v koruzo«.

Da grem po vrsti, po panogah, kakor sem si zamislil svoje predavanje, omenjam najprej gospodarsko delo. Delo pri posojilnicah in kmetijskih oziroma konsumnih društvih in gospodarskih zadrugah. Mnogo teh zadrug so ustanovili učitelji ter so jih tudi uspešno vodili. Te zadruge imajo že skoraj vsi večji kraji v Sloveniji. Vendar so še kraji, kjer bi bilo mogoče ustanoviti mlekarno ali kaj podobnega. Delo pri zadrugah je zelo zanimivo. Učitelj dobi vpogled v sočasni gospodarski razvoj narodov, spozna gospodarsko stanje svoje okolice, pride v stik z možmi svojega okoliša, in to povzdigne učiteljev vpliv in ugled. Ob priliki občnih zborov in zborovanj ima priliko, ako je sicer sposoben, udeleževati se kot vodilna oseba razprav. Delo pri zadrugah ga sili, da s študiranjem in opazovanjem poglobi svoje znanje v tej stroki, katero potem gotovo vzljubi, ker ga veseli napredek in razvoj zadruge, ker opazi dober učinek svojega dela pri ljudeh. Delo pri zadrugah je večinoma združeno z nagrado, a ravno zaradi tega je dostikrat učitelj odrinjen, ker se zaradi zaslužka vrinejo vmes druge osebe. A to ne sme učiteljstva oplašiti. Kdor ima veselje do takega dela, naj usposobi svoje zmožnosti in naj pokaže zanimanje za

gospodarski pokret. S tem bo končno dobil svoje mesto v odborih, zlasti tam, kjer ne zro v učitelju samo neljubega konkurenta. V manjših krajih lahko prične s »čebelico«, ki naj razširi svoj krog iz šole na mladino in sploh odrasle. Moje mnenje je, da se štedenje izvede tudi s samo »čebelico«. — Pripomniti pa moram, da mora učitelj biti v tej stvari silno vesten, natančen in nikdar lahkomišljen, ker le tako si bo pridobil in ohranil zaupanje, ki ga mora imeti, ako hoče uspešno delati. Z zamišljenostjo v gospodarsko delo in s pažnjo, da si ohrani ugled in zaupanje, pa izobrazuje in izpopolnjuje učitelj tudi svoj značaj.

Potem je delo pri kmetijskih podružnicah, čebelarških društvih. Seveda je predpogoj, da učitelj, ki se sicer ne bavi s kmetijstvom, vsaj pozna namen podružnic, vsaj v teoriji pozna kmetijske nauke, oziroma je sam čebelorejec. Učitelj je potem navadno tajnik podružnice in kot tak duša kmetijske in čebelarške podružnice, ki mora potem skrbeti, da podružnica raste in živi. Ali ni lepo, ako učitelj-tajnik ali načelnik podružnice zbira društvenike pozimi ob nedeljah v šoli ali kakem drugem kraju, kjer se razgovarjajo o živinoreji, pridelovanju kmetijskih sadežev, o mlekarstvu, o melioraciji travnikov, o praktični gradnji gospodarskih poslopij, o gnojenju, o uporabi hlevskega gnoja in umetnih gnojil, o semenih, poleg tega pa še o zakonih, kakor vojaškem zakonu, davčnem zakonu itd.; razpravlja o razmerah, ki vplivajo na ceno živine, na ceno kmetijskih pridelkov in izdelkov, gospodarskih potrebščin, torej vedno kaj zanimivega o starih in novih rečeh.

Učitelj čebelar bo pa zbiral o toplih popoldnevih čebelarje svoje okolice pri ulnjaku, bodisi svojem ali pa kakega drugega čebelarja, kjer se bodo pogovarjali najprej o čebelah; z zanimanjem bo poslušal njihova mnenja, potem jih bo pa seznanil z novimi pridobitvami v čebelarški stroki, katere je že sam preskusil. In potem seveda bo speljal govor na druge gospodarske stvari; mimogrede bi opozarjal na napake, ki jih opazi pri ljudeh, o pravem občevanju itd., a vselej tako, da se ne pokaže, kakor bi jih hotel učiti in jim vsiljevati kopo naukov. Nobene reči ljudje niso tako kmalu siti kakor golih, dobrih naukov in opominov. O učitelju, ki bi se tako posvetil ravnokar omenjenemu delu, bi ljudje gotovo rekli: »Ta je pa ta pravi!« in bi se ga oklenili.

Potem pridejo še gospodarski in gospodinjski tečaji. Ker pride inicijativa za take prireditve itak iz krogov, ki se bavijo z gospodarskim delom, bo sodeloval iniciativno učitelj ter se potem tudi praktično udeleževal bodisi kot predavatelj v stroki, ki jo popolnoma obvlada, ali pa kot voditelj gospodarskega tečaja, ki sestavi program lokalnim potrebam prikrojen, poišče predavatelje in zbira udeležence. — Dalje so gospodinjski tečaji. Tu pa zlasti učiteljica pokaže svoje spretnosti in dobro voljo. Seveda je predpogoj, da učiteljica sama pozna gospodinjstvo, dalje pa razmere, v katerih žive gospodinje njene okolice. Jaz si mislim, da v manjšem obsegu sleherna učiteljica priredi lahko tak tečaj. Pozimi po popoldanski službi božji zbira dekleta in mlade žene v šoli, kjer

jim predava, ali pa za predavanje pridobi kako spretno kolegino, ki pozna stroko. Boste videli, da boste imeli lepe uspehe.

Opozoriti moram, da je koristno, ako se predavatelji večkrat menjajo. Ljudje se namreč naveličajo vedno enega in istega predavatelja in končno se ta tudi izčrpa, da ne more več kaj zanimivega povedati. Zato naj učitelj in učiteljica, ki vodita predavanje, skrbita, da bodo predavanja raznovrstna in pa predavatelji res dobri.

Potem pride na vrsto izobraževalno delo. Samo po sebi se razume, da bo iskal Slomškar stika z društvi, ki so našega svetovnega naziranja, oziroma, ki našemu kulturnemu naziranju niso nasprotna, ali v tem oziru nevtralna. Ako je v kraju izobraževalno društvo, bralno društvo, čitalnica ali kar si bodi, je po mojem mnenju potreba, da učitelj, ko pride v kraj in se razgleda, tudi zraven pristopi. Kmalu bo videl, kaj more storiti, kako porabiti uspešno svoje moči in zmožnosti. Društva imajo itak knjižnice, odseke za prirejanje iger, telovadne odseke. Jaz mislim, da bi se učitelj lotil predvsem dela, ki neposredno pospešuje izobrazbo, t. j. vodstvo knjižnice, da bo skrbel, da dobivajo preprosti ljudje njihovemu obzorju primerno čtivo v roke; skrbel bo za predavanje o narodni literaturi, pesnikih in pisateljih; obnavljal in pomnoževal bo knjižnico in skušal dobiti gmotnih sredstev, bodisi z nabiranjem darov, ali prirejanjem zabavnih prireditev, da bi se prebitki porabljali za knjižnico itd. Kdor je telovadec, bo pristopil telovadnemu odseku, goječ telovadbo bodisi kot vaditelj, načelnik ali navadni član, vselej bo pa skrbel, da iz njegove družbe izgine surovost. Učitelj pevec ima silno hvaležno polje. Potrebujemo ga pevska društva, pevski odseki pri posameznih društvih, cerkveni pevci ga imajo radi. Pogledajte v Marijine družbe, koliko je tukaj neizvežbanih glasov, ki komaj čakajo človeka, ki bi jih ubral, in lepi zbori bi prepevali nabožne in narodne pesmi. Pri dekletih bi bile na mestu zlasti učiteljice. Pri mladencihih seveda učitelji, ki bi z gojitvijo lepega petja kmalu pregnali tisto kvantarsko petje, ki se je razpaslo po vojni in iz tujine na škodo lepe narodne pesmi. Potem so dramatične predstave v izobraževalnih društvih, Marijinih družbah. Povsod bo učitelj sprejet od preprostih kmetijskih sinov in hčera, da jih popelje v tajne Talijine umetnosti kot režiser in igralec. Učitelja potrebujejo tudi narodna obrambna društva. Učitelj je lahko tisti, ki propagira idejo narodnih obrambnih društev, je agitator, ki zbira vedno večji krog narodnih delavcev. On zanaša med široke mase živo narodno zavest in smisel za narodno bedo nesrečnih bratov tam za zapadno našo mejo in na severu. Tako bo učitelj, tako mora učitelj pospeševati narodno ujedinenje.

Sedaj pa še nekaj o karitativnem delu. To je delo, katero se najmanj opazi, najmanj ceni, ki pa človeku prinese največje zadoščenje. Imamo v nekaterih krajih Vincencijeve in Elizabetine družbe. Ali bi ne bilo prav, ako bi se učitelj udeleževal dotičnih konferenc? Tam bi dobil vpogled v revščino posameznih družin in oseb, tam bi se učitelju odprlo srce za trpeče brate in vem, marsikdo bi pritrgal sebi.

Nagovoril bi premožnega znanca ali prijatelja za primeren prispevek; obleko, ki jo misli zavreči, ker je že oguljena, bi podaril najpotrebnejšemu; krilo, ki ni več moderno, bi prav prišlo revici ali siroti. Plačilo bi bilo seveda dostikrat solza v očeh in »Bog plačaj!« Dostikrat so v okolici bolniki, četudi so v premožnejših hišah, ki so leta in leta priklenjeni na bolniško posteljo. O, kako so hvaležni, ako jih kdo obišče! O, kako bi bili veseli učitelja, ako bi se oglasil pri njih. Tako bi nekoliko bliže opazoval bolezni, ki uničujejo naš rod; opazil bi najbrže tudi nehigijeničnost stanovanj i. dr. Predaval bi o tem, oziroma skrbel, da pride predavat okrajni zdravnik, sam bi pa zainteresiral ljudi za to stvar. Pri nalezljivih otroških boleznih bo učitelj vedno klicar, ki opozarja ljudi na pretečo nevarnost. In ko bo učitelj obiskoval konference dobrodelnih društev, ko bo obiskoval bolnike in reveže po družinah, bo gotovo pogosto natetel na velikega sovražnika, ki pokončuje zdravje in blagostanje družin — na pijančevanje. Učitelj ima skoro povsod priliko opazovati pijanca, zakaj pri nas je že tako preskrbljeno, da gostilna ni predaleč od šole, da šolski otroci že zgodaj spoznajo pijanca pred gostilno na cesti, ali kje za vogalom v nedostojnem stanju, slišijo kletve in kvantarske pesmi, katerih se veliko prej nauče kakor dobrih narodnih itd. Vsak učitelj se gotovo zgraža nad pijanci v soseščini šole in njih pohujševanju; ko pa še vidi vsled pijančevanja razdrto družinsko življenje, tarnanje mater in jok otrok, spozna, kako potrebno je treznostno gibanje. Če ima učitelj količkaj razuma in srca, mora postati apostol abstinence. Ljudem bi lahko predaval, kako nespametno je ob vsaki priliki se zalivati z vinom ali žganjem tako ob sklepanju kupčij, ob pokopih in osminah. Gostilničarja, — ako ta sam ni alkoholik, — bo nagovarjal, da naj ne ponuja ljudem pijače, ako je imajo že dovolj. Pa tudi sam bo dajal lep zgled s tem, da se bo ogibal pijače kar najbolj mogoče, zakaj malokje velja tako znani izrek: »Besede mičejo, zgledi pa vlečejo«, kakor pri apostolih abstinence. — H karitativnemu delu spada po mojem mnenju tudi sodelovanje pri gasilskih društvih. Tu bo učitelj pač tajnik, ki bo vedno skrbel, da bodo gasilci z načelnikom vred na mestu, ne toliko pri paradi, kakor na kraju nesreče, da bo gasilno orodje vedno pripravljeno itd., v slučaju nesreče pa bo zbiral darove za pogorelce.

Takole sem vam dal nekaj nasvetov in navodil. Morda bo kdo priznal, da bi bilo tako lepo in prav, toda priznal bo tudi, da vsega tega večkrat fizično ni mogoče izvrševati. Povsod ni kraj, da bi se vse to razvilo, poleg tega so še drugi, ki naj pomagajo, in da se delo razdeli. Toda res je, človek veliko več naredi, kakor si prvi hip misli. Kjer je volja in kjer je žrtvovanje, tam je tudi uspeh. Uvodoma sem že omenil, da se lotimo tega, kar se nam zdi v kraju najpotrebnejše, in izberimo ono delo, za katero imamo zmožnost in veselje.

H koncu še par slik.

Janez Pohleven je bil učitelj, ki je imel zrelostno in usposobljenostno spričevalo v žepu, ni pa mogel dobiti stalnega mesta. Prosil

je na vse kraje dežele, iskal je kajpada prilike ob železnici ali vsaj ob veliki cesti, da bi ostal v stiku s »kulturnim« svetom in imel priliko iti večkrat v mesto, kjer se je izobraževal in kjer je imel še nekaj znancev in prijateljev. Toda nikjer ni dobil stalnega mesta, četudi je bil predlagan od krajnega šolskega sveta, zaprosenega mesta le ni dobil. Tisto službo so dobili ali slučajno starejši ali še boljše kvalificirani, največkrat pa taki, ki so imeli prijatelje in so bili priporočeni od prave strani, enkrat je celo slišal, da ni včlanjen pri pravi stanovski organizaciji, česar pa kot idealist ni verjel. In tako je bil prideljen sedaj na to šolo, drugo leto na drugo, potem je supliral obolelega kolego, bolno učiteljico, drug učitelj je šel na »tečaj« in Janez Pohleven je pa delal in garal, na vsakem novem mestu spisal zaostanke v uradnih spisih, je naloge popravljaj, ki so jih otroci pisali pod njegovim prednikom, sedaj je bil v razredu, ki je imel dva oddelka, potem je bil na šoli, kjer se je poučevalo v treh oddelkih skupaj itd. No, naposled — bil je vendarle človek; bil je že vsega sit, se je zarotil, da se ne gre pokazat nobenemu nadzorniku več, da niti več pogledal ne bo katerega tistih, ki oddajajo službe, in da bo prosil še enkrat za službo, za katero nihče ni prosil, potem pa menda sam »bognasvaruj«! — da ne bi dobil stalnega mesta, kotička, za katerega nihče ni maral. Recimo Zdiho v o se je imenoval kraj, kjer je bilo učiteljsko mesto na enorazrednici vedno razpisano. Tja je prosil — kje je ta kraj, itak ni vedel — in službo tudi dobil. Kesneje je izvedel, da krajni šolski svet še nikdar ni imel prilike sklepati o nastavljenju učitelja, ker nikdar še nihče prosil ni za tamošnjo službo, in so dobivali le začasne učitelje, ali so pa poslali katerega tja v prognanstvo, da bi se ondi pokoril in eventualno poboljšal. Zato so bili na Zdihovem vsi od kraja radovedni, kakšen bo novi učitelj, ki je sam prosil za službo pri njih, ki se itak sebe malo cenijo, in če nima kakšne kardinalne napake. — Pa preskočimo čas, ki ga je rabil učitelj Janez Pohleven, da se je udomačil na Zdihovem in si uredil gospodarstvo ter spravil šolo v pravo stanje. Ljudem je bil kmalu všeč. Na otrocih, ki so radi hodili v šolo, so opazili, da so dobili dobrega učitelja; vrh tega pa se je rad pogovoril z Zdihovci, ki jih je srečaval ali so prihajali v šolo, in tu in tam je stopil v kmetško hišo pogledat, zakaj ni bilo otroka v šolo. Tako je kmalu spoznal ljudi in jih cenil, da so dobri, četudi izpočetka nekam nezaupljivi. Gospodinjala mu je teta. S »kulturnim« svetom je bil pa v zvezi s časopisom, v Jugoslovanski knjigarni je imel odprt konto, da je v mesečnih obrokih odplačeval račune za nove knjige, strokovne knjige si je izposojeval v okrajni učiteljski knjižnici in tako je imel redno dovolj knjig, da je ostal duševno svež in ni zaostajal. Skoraj ni več čutil potrebe vozariti se v mesto. Janez Pohleven je bil pa človek tiste sorte, o katerem pravi pesnik: »Ne le, kar vелеva mu stan...« Na Zdihovem niso imeli nobenega društva, nobene zadruga, nikake podružnice, samo ženske so imele med seboj neko staro bratovščino »živega rožnega venca«. Za Zdihovce se ni nihče nič zmenil, samo šele ob volitvah so bili dobri za inteligenco in dobili od vseh strani

polno tiskanega papirja, da se nasrkajo naprednosti, razsodnosti in razcepljenosti sveta. Eksekutor je prišel parkrat v letu davke pobirat, na »Kmetovalca« je bil naročen šolski sosed, ki je imel poleg kmetije še pravico točiti vino, ako ga je imel, naletel je v par hišah »Domoljuba«, nekje celo »Bogoljuba«, sicer pa samo star časniški papir, v katerega so prinašali Zdihovci iz mesta zavito milo in enake potrebščine, in tega so potem prebirali. Po nazorih povprečnega človeka je prišel Pohleven v strašno »nekulturen« kraj.

To je Pohleven spoznal, da s kakimi zadrugami in društvi ne bo mogel začeti.

Velik dogodek je bil za Zdihovce prvi roditeljski sestanek v šoli. Vsi so prišli, kateri so bili povabljeni. Šolski otroci so najprej zapeli nekaj pesmic, potem so deklamovali, a potem je učitelj poslal otroke domov in začel pogovor s starši o šoli in otrocih. Pa je šlo. Tudi staršem se je odprlo srce in ko jih je vprašal, ako se bodo udeleževali sestankov v šoli, kjer bi se pogovarjali o vseh mogočih stvareh, zlasti onih, ki se tičejo gospodarstva, so bili vsi enih misli, da pridejo vselej, kadar jih bo gospod učitelj povabil. Povedal jim je, da bo napravil v šoli knjižnico, kjer bodo dobivali oni, ki znajo brati, knjige na posodo. Sicer so bili nekam obmolknili, ko jim je pravil, da bo treba denarja za knjige, katerega pa sam nima. Pa nekdo se je oglasil: »Kar začnite, denar se bo že kako dobil,« in vse je nekam pritrdilo. Krajni šolski svet je potem dejal v proračun 100 kronic za šolarsko knjižnico, ker je bilo treba to najprej izpopolniti, saj knjige niso prebirali samo otroci, še rajši so jih odrasli. Za odrasle je daroval nekaj knjig sam in nekaj mu jih je dostavil g. ekspozit. Ko so hoteli piti pri sosedu likof za voli, jih je Pohleven pregovoril, da so dali denar namesto za vino njemu za knjižnico; seveda je obljubil, da prinese sosedu pokazat, kakšne knjige bo kupil za tisti denar. Sploh postane človek iznajdljiv, kadar trdno sklene kaj dobrega izvršiti. Kmalu je imel za razmere na Zdihovem dovolj knjig, katere so ljudje radi prebirali. Kadar jih je povabil v šolo, so prihajali k predavanjem, nekoč je povabil celo potovalnega učitelja, ki jim je predaval o umni živinoreji in kmetijstvu, kar je potem Pohleven večkrat ponavljal in nadaljeval. Pevec je bil, zato je imel kmalu nekaj mladeničev in deklet, ki so se učili peti. Ko je ustanovil v šoli »Čebelico«, so prinašali svoje prihranke tudi odrasli.

Vedel je za vsakega bolnika v šolskem okolišu. O počitnicah je obiskoval razne nadaljevalne tečaje in razstave, ogledoval si je po svetu vzorne kmetijske naprave, da je svojim Zdihovcem povedal kaj novega in koristnega. Seveda se je bil nekam »pokmetil«, s strahom je opazil, da v mestu ni več navajen iti po trotoarju, da ne zna vselej tako pravilno zavezati kravate, kakor njegov tovariš iz R. Še več takih napak je opazil na sebi, ampak gotovo je, da navzlic vsem takim napakam jo bo vendar dobil, ko pride čas, in tista, katera mu je namenjena, mu ne odide, zakaj srce ima pravo in glavo modro, kar vsi Zdihovci na glas trdijo.

Oglejmo si pa še koleginja iz Zapotoka. Dobila je to mesto na slepo srečo. Vložila je prošnjo na višji šolski svet, naj ji podeli primerno mesto. Poslali so jo v Zapotok, kjer ni bilo nobenega konkurenta. Gosp. župnik v Zapotoku in »možje«, ki so se zanimali za šolo, so pač želeli učitelja, a ko so izvedeli, da dobe učiteljico, so hoteli protestirati. G. župnik, ki je vedel, koliko je sedaj ura, jih je potem pogovoril, da bodo protestirali potlej, ako jim ne bo všeč. Tako se je polegel prvi vihar, ki naj bi bil zabranil naši koleginki dohod v gorski Zapotok. Tako se je naša koleginja nekega dne naselila v Zapotoku. Tisti Zapotočani, ki so pomagali znašati hišno opravo in so opazili, da je pripeljala seboj šivalni stroj, so brž povedali, kaj so videli, in naenkrat se je razlegnilo po Zapotoku: »Dejali so, da bo učiteljica prišla, se je pa 'mojškra' pripeljala.« In vaška šivilja, ki je doslej neomejeno gospodovala v vasi, je brž nevoščljivo vzdiknila: »Ta me pa ne bo užugala. Vedno bom za kronico cenejša kakor ta!« 'Mojškra' se je udomačila v šoli. Za postrežbo si je najela priletno Zapotoško, da ni stanovala sama v šoli. Vajena občevanja s preprostimi ljudmi, je kmalu spoznala ljudi iz svojega okoliša. V Zapotoku ni bilo drugega društva, zadruga celo ne, kakor Marijina družba, katero je bil ustanovil stari g. župnik. Koleginja se oglasi pri g. župniku, češ, da tudi ona spada v Marijino družbo, ker je bila pri kongregaciji, še ko je študirala in povsod, koder je službovala. G. župnik seveda vesel jo vpraša, ako je mogoče tudi pri »Slomškovi zvezi«, kar mu seveda pritrdi, da ves čas, da pa ni s pristopnico iskala samo dobrega mesta, kakor se sploh očita, ker sicer bi ne bila pričakala službe v Zapotoku itd. G. župniku je bila resolutna učiteljica všeč in je prosil, naj mu pomaga voditi Marijino družbo, ker bo veliko lažje in intimneje občevala z dekleti kakor more on. Tako je postala koleginja naenkrat tudi voditeljica Marijine družbe v Zapotoku, ako tudi ne njena prednica, zakaj Zapotošce so imele toliko domovinskega ponosa, da prednice niso dale hčerki, katere zibel ni tekla v Zapotoku. Poziv na izvenšolsko delo učiteljstva zapotoške kolegince ni spravil v zadrego, nič ni premišljala in izpraševala, kaj bi naredila; imela je Marijino družbo, dekleta je spravila k mesečnim zborovanjem po cerkvenem opraviilu v šolo in tam je začela s stvarmi, ki so v zvezi z družbo, a potem je prešla na drugo. Izbrala je pevke družbenice in jih učila petja, zakaj, ni znala samo šivati na stroj, temveč tudi prebirati klavir. G. župnik ji je bil izročil star harmonij. V cerkvi se je razlegla Marijina pesem, a v šoli tudi lepa narodna. Dekleta so ji na prošnjo nabrale nekaj denarja, za katerega je kupila knjige, da so jih čitale, in tako je ustanovila pri fari knjižnico. G. župnik ji je bil izročil ostanek farne knjižnice in tako je kmalu imela dovolj knjig, da jih ni posojala samo dekletom, temveč tudi možje in fantje so prišli po knjige. Seveda je imela za to delo odločeno uro, ob kateri so prihajali po knjige moške osebe. Previdna koleginja je imela tedaj pri sebi vedno kako starejšo žensko, da je preprečila na ta način vsako slabo govorjenje in podtikanje. Na predavanja pa niso prihajala samo dekleta, prišle so

tudi matere, gospodinje. Koleginja — sama kmečka hči — je obiskovala tudi gospodinjsko šolo, še preden je bila učiteljica, zato je poznala skrb gospodinje in potrebe gospodinjstva. »Naša gospodična pa res vse zna!« Tako je šlo kmalu po Zapotoku od ust do ust. Vprašala je dekleta, ako se hočejo učiti šivanja, in ko se jih je več priglasilo, je brž otvorila tečaj za šivanje. In vaška dekleta so prihajala ob zimskih večerih v šolo, kjer se je krpalo in šivalo, kjer je drdral šivalni stroj in se razlegala vesela pesmica.

(Konec sledi.)

Iz moje beležnice.¹

Janko Polák.

O perspektivnem risanju v osnovni šoli. Odkrito priznam, da mi dosedaj še nobeno pedagoško-didaktično razmišljanje ni prizadelo toliko preglavice, nego razmiševljanje o tem, kako bi seznanil učence in učenke osnovnih šol na umljiv način z osnovnimi nauki perspektive.

»Prav se ti je zgodilo!« ... »Čemu pa vlačiš nauk o perspektivi v osnovno šolo!« ...

Tako in podobno me bo zavrnil ta in oni, ko bo prebral mojo zgornj označeno tožbo. Upravičeno? — Jaz trdim, da ne; zakaj meni se zdi potrebno, da se seznanijo tudi učenci in učenke osnovnih šol z osnovnimi nauki iz perspektive; vsaj oni učenci in one učenke bi se naj seznanili z njimi, ki jim je sreča mila, da hodijo v kako višje organizovano osnovno šolo.

Tega in onega pa bo morda zanimala izpoved, kje je tičal vzrok preglavicam in težkočam ob tozadevnem razmišljanju. No, čemu bi skrival! Odkrito priznam, da dolgo vrsto let niti sam nisem vedel, za kaj pravzaprav gre ob perspektivi; saj še izraza »perspektiva« nisem umeval tako, kot bi ga moral. Vzrok temu pa ne tiči toliko v meni, nego v onih gospodih, ki bi mi bili ob risanju lahko prav po domače povedali, da izraz »perspektiva« ne pomeni nič drugega, nego pogled v d a - l j a v o, oziroma, da se izrazim natančneje, ogledovanje in opazovanje različnih predmetov, ki so od ogledovavca in opazovavca zdaj bolj zdaj manj oddaljeni, zdaj v ti zdaj v oni legi itd.

Ko sem začel umevati izraz »perspektiva« tako, pa so se mi začele odpirati oči. In kakor so se začele odpirati oči meni, tako sem jih začel odpirati tudi jaz učencem in učenkam.

Če je ta metoda dobra? — O tem pa ne smem soditi sam; o tem morate soditi vi. A preden to metodo obsodite, vas prosim, da preberete razpravo pazljivo in do konca.

Predem preidem v podrobnost, se mi zdi potrebno, da napišem še opombo, da je nauk o perspektivi — za učence in učenke osnovnih šol —

¹ Prvi del glej »Slovenski Učitelj« 1921, št. 2—7.

zelo težaven. In zato jim ga moramo nuditi v zelo malih porcijah, in nikoli ne smemo preiti od enega pravila do drugega prej, preden jim ni prešlo prejšnje pravilo tako rekoč v kri in meso. Za tako prehajanje pravil v kri in meso pa je treba mnogo vaj. In zaradi tega trdim že na tem mestu, da oni, ki bi umeval to metodo tako, da bi posamezna pravila o perspektivi kar zaporedoma pojasnjeval — čeprav z delom in nazorno —, ne bo žel uspehov. Tem svojim nazorom primerno sem pisal tudi sledečo razpravico v maniri mozaika.

In sedaj k stvari.

1.

Že zgoraj sem omenil, da mi je nejasno umevanje izraza »perspektiva« prizadelo precej sitnosti. Da povedem učence in učenke osnovnih šol že takoj začetkoma preko teh, jim povem takoj uvodoma za nauk o perspektivi, da je izraz »perspektiva« tujka, ki pa ne pove nič drugega, nego domačinka pogled v daljavo, t. j. ogledovanje in opazovanje različnih predmetov, ki so od ogledovavca in opazovavca zdaj bolj zdaj manj oddaljeni, zdaj v ti zdaj v oni legi itd. (iz lat. *perspicere* = ogledati).

Znano je, da je najslabša metoda ona, ki pojasnjuje nejasnosti z besedami, pa naj bodo te besede še tako domače in lepe. Beseda oživi — posebno ob tehničnih predmetih — šele ob dejanju. Tega sem se zavedel ob poučevanju naukov o perspektivi takoj. In zaradi tega peljem učence in učenke ob takih naukih pod milo nebo in tam jim ob resničnem pogledu v daljavo in ob resničnih predmetih dokazujem, da se nam ob pogledu v daljavo, t. j. ob ogledovanju in opazovanju resničnih predmetov, ki so od ogledovavca in opazovavca zdaj bolj zdaj manj oddaljeni, zdaj v ti, zdaj v oni legi itd., pokaže takoj nepobitna resnica, da se nam ob takem ogledovanju in opazovanju prikazujejo predmeti v največ slučajih drugačni, nego so v resnici.

Seveda, tudi beseda — čeprav govornjena pod milim nebom — še ni dejanje, t. j. delo, ki vodi v smislu te metode k samodelavnosti. K samodelavnosti vodi samo resnično udejstvovanje duševnih in telesnih sil. A za resnično udejstvovanje duševnih in telesnih sil je treba tudi resničnega dela z orodjem. In prvo orodje, ki se rabi ob pojasnjevanju prvega izmed osnovnih pravil v perspektivi, sta a) 20—30 cm dolga palica za merjenje in b) gibljivi pravokot za viziranje. Ker sem govoril o obeh natančneje že ob risanju in slikanju (v lanskem »Slovenskem Učitelju«), zaradi tega menim, da bi bilo škoda časa in prostora, če bi že itak znano ponavljal iznova. Pač pa se mi zdi potrebno, da opišem delo, ki smo ga vršili s paličicami in gibljivimi pravokoti za viziranje. (Ta pravokot se imenuje tudi vizirka in se dobi za par dinarjev v trgovinah za papir.)

Vršili pa smo ga takole:

Pod milim nebom smo določili najprej nekoliko predmetov, n. pr. drevo, drog, hišo, zvonik itd., ki smo jih hoteli ogledovati in opazovati,

t. j. meriti s paličicami in vizirkami. Vsak učenec in vsaka učenka je vzel v desno roko najprej paličico. Ko je roko iztegnil, pa je začel meriti, na primer drevo, drog, hišo, zvonik itd. na podoben način kakor sem o tem že govoril ob risanju in slikanju. Tudi tega nočem ponavljati; škoda časa in prostora. Ker so učenci svoje stališče izpreminjali, t. j. se zgoraj omenjenim predmetom zdaj bližali zdaj se od njih oddaljevali, so spoznali kmalu, da so zgoraj omenjeni predmeti rastli (se večali), če so se jim bližali, in se krčili (manjšali), če so se jim oddaljevali. Po mnogih takih vajah so dospeli učenci in učenke takorekoč samiposebi do prvega izmed osnovnih pravil o perspektivi, t. j. do pravila, da se jim prikazujejo predmeti, n. pr. drevo, drog, hiša, zvonik itd. manjši, če se od njih oddaljujejo, in večji, če se jim bližajo. In to je že ena izmed dobrih lastnosti te metode.

Ume se, da učenci in učenke — čeprav so opazovali manjšanje in večanje predmetov na lastne oči — niso mogli razumeti, kaj je vzrok ravnokar omenjenemu manjšanju in večanju predmetov. Da jim pojasnim tudi to, jim velim vzeti v roke vizirko. Ko je zavzel vsak svoje stališče, pa jim velim, da naj zamiže z levim očesom, pred desno oko pa naj denejo gibljivi pravokotnik za viziranje — in sicer tako, da je odprtina gibljivega pravokotnika za viziranje obrnjena proti predmetu, ki ga bodo ogledovali in opazovali — in da naj ga odpira vsak tako dolgo, da bo dosegla zgornja deščica (zgornji krak) s svojim koncem vrh predmeta, spodnja (spodnji krak) pa s svojim koncem predmet ob zemlji. Ko so vse to — vsi učenci in vse učenke — uravnali, pa jim velim, da naj korakajo 10 do 20 korakov nazaj in zopet naravnajo deščici (kraka) na predmet, podobno kot so ju naravnali prej. In kaj so opazili učenci in učenke? Deščici (kraka) so morali stisniti, kot je postal manjši (ostrejši) in manjši je postal (na videz) tudi predmet. Potem pa velim učencem in učenkam, da naj korakajo 10 do 20 korakov naprej, in zopet naravnajo deščici (kraka) na predmet, podobno kakor so ju naravnali prej. In kaj so opazili učenci in učenke sedaj? Deščici (kraka) so morali razmakniti, kot je postal večji (manj oster) in večji je postal (na videz) tudi predmet. In po mnogih takih vajah spoznajo učenci in učenke kmalu, da tiči večanje in manjšanje predmetov v izpreminjevanju takozvanega vidnega kota in da se ta vidni kot izpreminja vedno z izpremenjavo našega stališča do tega in onega predmeta. In izpremena vidnega kota je vzrok, da predmeti rastejo (se večajo), če se predmetom bližamo, in da se predmeti krčijo (manjšajo), če se od predmetov oddaljujemo.

2.

Ko seznanim učence in učenke — po mnogih in različnih vajah — s pravilnim in samostojnim umevanjem onega osnovnega pravila o perspektivi, ki jim dopoveduje, zakaj se nam vidijo predmeti zdaj manjši,

zdaj večji, pa jih začnem seznanjati z novim osnovnim pravilom o perspektivi, t. j. z onim, ki jim dopoveduje, zakaj se nam vidijo predmeti v bližini jasni, t. j. razločni, oni v oddaljenosti pa nekam zabrisani, t. j. nerazločni.

Če bi reševal to pravilo po metodi besedi, bi bilo to reševanje zame še najenostavnejše; zakaj v to svrho bi mi ne bilo treba storiti drugega, nego to, da jim povem, da je vzrok temu zrak, t. j. njegove plasti, ki jih je med opazovavcem in predmetom tem manj, čim bliže sta si predmet in opazovavec, in ki jih je med opazovavcem in predmetom tem več, čim dalje narazen sta predmet in opazovavec.

Seveda, taka metoda bi bila samo metoda besedi. A besede zažabi otrok ravno toliko lahko, kakor zažabi lahko zračne plasti, t. j. po čemerkoli otrok zgrabi, ne zažabi ničesar. Otrokom pa je treba dati nekaj takega, da mu ostane tudi v roki, po čemer je zažabil. In ker je tozadevno samoučilo tako preprosto, bi bil res velik didaktičen pogrešek, če bi se v tem oziru opiral na same besede.

In kaj dam ob reševanju tega osnovnega pravila o perspektivi učencem in učenkam v roke?

No, nič drugega, nego kakih deset kosov čistega in lepo umitega in obrisanega stekla, skozi katero opazujejo otroci ta in oni predmet na ta način, da polagajo steklo kos za kosom pred oči. In to zlaganje stekla jim na umljiv in nazoren način pokaže to, česar jim same besede o zračnih plasteh niti izdaleka ne morejo; vsaj tako umljivo in jasno jim ne morejo. Vsak kos stekla jim nadomestja kopo besedi o ti in oni zračni plasti. In kosovi stekla jim zgovorno govore in tudi kažejo, da čim več jih položimo drugega vrh drugega, tem manj razločno se vidi ta in oni predmet, ki ga opazujemo.

Šele po takem delu jim nudim tudi pravilo v besedah. A sedaj učenci in učenke te besede tudi umejo; zakaj s poizkusom so si ustvarili učenci in učenke tozadevno besedilo skoro sami, t. j. povedo ga lahko v največ slučajih sami, če stavi učitelj tozadevno vprašanje pravilno.

Šele po takem delu se lotim z učenci in z učenkami opazovanja podob in reševanja zagonetke, zakaj je to in ono na ti in oni podobi izraženo bolj jasno (razločno), in to in ono na ti in oni podobi bolj zabrisano (nerazločno). Takih vaj pa je treba mnogo in različnih; zakaj le na podlagi, pridobljeni na ta način, doseže učitelj lahko to, da rišejo in slikajo učenci in učenke že svoje skice tako, da je oddaljenost in bližina predmeta markirana tudi v to smer, t. j. v smer jasnih (razločnih) in zabrisanih (nejasnih) črt, svetlob in senc.

Da vse tozadevno delo ne gre tako urno izpod rok v praksi, kakor se da dopovedati in napisati v teoriji, to sem omenil že v opombi začetkoma razprave. Zdi pa se mi vse to tako važno, da ponavljam iznova in bom ponavljal vse to povsod, kjer se mi bo nudila prilika za to; zakaj metoda besedi je urna in vihrava, a metoda

dela je počasna, a je temeljita. In metoda besedi, t. j. naša naglica in vihravost je vzrok, da obdelamo v osnovni šoli silne množine snovi, a vso to snov skoro primerjati ne moremo z ono — z ozirom na samostojno uporabo — ki jo je otrok sedmih let donesel s seboj v šolo, t. j. ob svojem prvem vstopu vanjo. Zakaj? No, doma je otrok uporabljal metodo dela, v šoli pa ga silimo — v največ slučajih — v metodo besedi. In otrok ponese iz šole res precejšen zaklad teoretičnega znanja, ki ga pa praktično v največ slučajih ne zna uporabiti. In odtod tožbe, da osnovna šola ne nudi vsega tega, kar pričakuje narod od nje.

Vem, ni povsod tako, a je v mnogih slučajih tako. In skrajni čas je, da preidemo povsod od metode besedi k metodi dejanja, t. j. dela. A da se da udeležiti ta povsod, t. j. pri vseh predmetih, kar jih učimo v osnovni šoli, o tem bom govoril in bom dokazoval v vseh svojih doneskih iz svoje beležnice, zakaj ti doneski so sad večletnih študij, premišljevanj in preizkuševanj.

(Dalje sledi.)

Najnovija hrvatska pedagogika.

Adam Grusling.

(Svršetak.)

Za Pedagogiju pako u opće, stoga dosljedno i za hrvatsku, izkristalizovani su iz Biblije i profanizma ovi pedagoški aksiomi:

1. Pedagogija mora imati pred očima vazda i svagdje cijela čovjeka i sve njegove duševne i tjelesne potrebe gledajući pri tom osobito na aksiomnu Istinu nesmrtnosti čovjekove duše i konsekvencije iz nje.

2. »Božanska Objava« unesena u Bibliji jeste Sunce, a sve profane nauke i umjenja samo su mjeseci čovjekovoj duši. To se odnosi i na sve vrijednosti.

3. Život »Ovdje« i sve vrijednosti u njem samo su priprava za vječni život »Ondje« s Bogom u vječnosti. To je ono »Jedno samo nužno« (Unum necessarium), na koje upućuje Božanski Protopedagog (Luka 10, 42.), a po njem i najveći slavni slavenski pedagog Jan A. Komenski (Didakt. 42).

A od tih se aksioma Pedagogije sve više odaljuje naš Hrvatski pedagog. knjiž. zbor u Zagrebu. U najnovije doba to osobito izbija na javu neosnovanim uzvisivanjem Davorina Trstenjaka, nedavno preminuloga. D. Trstenjak se naime zadnjih godina sasvim odrekao pozitivnoga kršćanstva na osnovci Biblije i ostavio između sebe i kršćanstva nepremostiv jaz. Da se ne bi mlade učiteljstvo, a i javno mnijenje u opće zavelo na aberraciju od temeljnih aksioma kršćanstva na neizrecivu štetu uzgoje, držim svetom svojom dužnošću, istaknuti tu aberraciju i ujedno predložiti način popravka za svetniju budućnost uzgoja.

Davorin Trstenjak n. pr. napisa: »Crkveni je nazor starodrevan, biblijski, star preko 3000 godina, a stvorila ga ljudska fantazija, a ne nauka.«

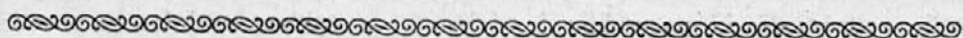
Užasno golema bludnja i aberracija od Istine, jer »Biblija je najsvetija i najmožnija knjiga nad knjigama, uzgojiteljica mladeži, vodilja muževnosti i tješiteljica starosti... čislo biografija velikih junaka i patrijarkâ, proroka, kraljeva i sudaca, koje kulminuje u najvećoj biografiji, u životu,« veli Englez Samuel Smiles (Karakter 426). A Smiles nije ni pop ni katolik. Tomu je nalično i sve ostalo Trstenjakovo u tom članku (Jugosl. Njiva 1919, br. 16, i Jug br. 70).

Trstenjakov članak »Religija kulturnoga čovjeka« u »Napredku« 1919, p. 211, još dalje odmiče od Istine u opće, a od Bož. Objave osobito. On n. pr. piše: »Bogove rodio je strah... Čovjek stvara sebi bogove na svoju sliku i priliku.« A upravo je obrnuto istina, da Bog stvorio ljude na svoju sliku i priliku. Divlji Papuanac sebi stvara bogove, pa kad ga ne uslišaju, izlema ih on. Tako radi i T. Dalje piše T. »Car Lazar, Miloš Obilić i toliki pali junaci za narodnu slobodu jesu naši ideali, koji vječito žive, oni su naši svetitelji... Takova vjera spasava ljude i narode, a spase i nas.« To su narodni ideali; ali moralnim idealima Biblije nijesu oni ni sjena. »Ne može ništa biti nad prirodom,« piše T. Čovjek je djelomice nad prirodom, a Bog sasvijem. »Nauka nas uči..., da će proći opet milijuni godina, kad čovjeka ne će biti, a Zemlja će još ostati,« piše T. Golemo nepoznavanje ni prirode! Vidi samo: »Erdgeschichte«, I. Band, 1886, p. 96, 97, od br. Melchior Neumayr, konac Zemlje i po prirodnoj nauci! A po Bibliji, Apokal. 21, 1. »Novo Nebo i nova Zemlja« u katoličkom je sigurnom futurizmu dioni ideal »Pravednicima« (Mat. 25, 46). »Ondje,« o kom našj zaslijepljeni »moderni prirodnjaci« ne znaju ni sanjati, a kamo li zbiljno misliti. — »Evangelje današnjeg i budućeg kulturnog čovjeka jest etika, koja se također razvija,« piše D. T. — Biblijska Etika pak je II. Mojs. 20, 1.—20. i 23, 1.—7., te Mat. 22, 37.—40., kojoj je finale »Pravednik« Mat. 25, 46, građanin »Novoga Neba i nove Zemlje« (Apok. 21, 1); »ideal«, o kom T. nije znao ni sanjati. I tako je sve »mudrovanje« Trstenjakovo! Jan A. Komenski bi se u grobu okrenuo, da sazna za to; a još više svaki katolički stari pedagog.

A Adolf Vuković veli o D. Trstenjaku, da »umije svojim živim i lapidarnim stilom i najteža pedagoška pitanja na popularan način iznijeti i prikazivati« (Hrvat. učit. dom 1919, str. 89). Tako ga veliča i Josip Milaković pjesmom (Hrv. učit. dom 1921, str. 13); a malo dalje i dr. Sigismund Čajkovac: »... kao blaga kišica... tako mu nježna riječ krijepila dušu djeteta... Dubokim shvaćanjem djetinje psihe sadi u nju metodama velikoga majstora klice čiste značajnosti... On će ostati učitelj učitelja... snagom proroka i propovijednika... uzor za nasljedovanje... Čist kao najčistiji kristal...«

»Često slatka ljuska biva; ali — jezgra otrov skriva.« A takova zaista jeste nauka D. Trstenjaka, naime »otrovna jezgra« u »modernom-

sofističkoj lijepoj ljuski fraza. Jer D. T. sasvim odbacuje »Božansku Objavu« to nezalazno Sunče Pedagogije od Adama u raju, pa sve do zadnjega čovjeka pred »Općenim Sudom«. On je hrvatski mali Nietzscheov Dionis protiv Raspetoga. Time D. T. izravno odvada i učitelje i mladež u labirint »kneza ovoga svijeta« (Mat. 4, 1.—11., te Ivan 8, 44. i 14, 30.), dakle u propast »Ondje«. Jer T. nauka strašan je »pedagoški zločin«, čiji se »Echo!« na žalost već sada opaža. Time pako, što naši hegemoni oko »Hrvat. ped. knjiž. zbora« još i u zvijezde kuju ovakov »pedagoški zločin«, a svim mogućim deminuiraju radnike na bazi »Božanske Objave«, odaju oni silnu dekadencu. Moja je sveta dužnost doviknuti im: Manite se nauke Trstenjaka! Inače ćete i vi u njegov Labyrinth, a iz ovoga u carstvo tame i smrti sa Koreom, Dathanom i Abironom! (IV. Mojs. 16, 21.—33.)

Sodelovanje kat. učiteljstva pri nadaljnji naobrazbi mladine, ki zapusti šolo.

A. K.

Izredno veliko je činiteljev, ki vplivajo na vzgojo mladega človeka. Skrb vzgoje pa bodi, da postane gojenec nekdan koristen član človeške družbe v smislu cilja, ki si ga je postavila osnovna šola v versko-nravnem in intelektualnem oziru. Izmed vzgojnih činiteljev naj omenim le najvažnejše: dom, cerkev in šolo. Domača hiša, družina in soseska gojenčeva je brez dvoma najvplivnejši vzgojni faktor. Tu prejme otrok prve vtise: zaznave, nazore, predstave; milijé, v katerem se nahaja, je zanj odločilnega pomena za čuvstveno življenje; kakovost čuvstev pa zopet vpliva na voljo in značaj. Prvi vtisi, ki jih je prejel otrok doma, so najraznovrstnejši in najtrajnejši. Znano je namreč, da se otrok v prvih letih svoje starosti več nauči, kakor pozneje v mnogo letih šolskega študija.

Šola kot vzgojni faktor zaostaja pač daleč za domačo hišo. Neposredni vpliv šole na gojenca traja od 6. do 12. oziroma 14. leta starosti, in to le po par ur dnevno. Naloga ljudske šole je pa ogromna. Poleg neobhodno potrebnih vednosti in ročnosti za življenje mora osnovna šola podajati gojencu tudi potrebno нравstveno (moralno ali etično) vzgojo. Šola tedaj ni le učilnica, ampak tudi vzgojevalnica. Pri vzgoji pridejo v poštev verouk in primerno in smotreno obravnavanje drugih predmetov, zlasti jezikovnega pouka. Kakor že omenjeno, je naloga osnovne šole velika. Tej nalogi pa ne more biti kos, ako ne sodeluje s šolo učenčev dom in cerkev ozir. duhovščina. Ako domača hiša podira, kar je zgradila šola, in obratno, tedaj bo vzgoja pomanjkljiva. Složno sodelovanje šole in doma, pa tudi cerkve, je tedaj neobhodna potreba.

Ko pa učenec zapusti ljudsko šolo, kar se zgodi z izpolnjenim 14. letom, tedaj odpade zanj eden najvažnejših vzgojnih činiteljev, namreč šola.

Deček, deklica postaneta nekako prosta; tudi vpliv dóma postane zdaj bolj ohlapen, istotako vpliv cerkve. V pošolski, takozvani pubertetni dobi, ki je za nrvstveni in umstveni razvoj še najbolj kritična, zmanjka gojencu opore. Prezgodnja prostost, ki jo doraščajoči deček navadno tudi ne zna prav uporabljati, razne posebnosti, ki so svojstvene pubertetni dobi, so vzrok raznim pojavom, ki so trivijalni in napravljajo zlasti na izobraženca neugoden vtis. Mladič se namreč rad ponaša s surovim in ključovalnim nastopom, ne priznava rad avtoritete, in se tudi celo ogiblje svojih bivših učiteljev. Ako niso starši kos vzgojni nalogi in niso dovolj energični, se tak deček kaj rad odtegne njihovemu nadzorstvu, začne se družiti z enakovrednimi in enakomislečimi tovariši in zaide pogosto na stranska pota: rano začne pohajati v pivnice, seznanjati se s tobakom in raznimi drugimi razvadami. Saj prilike in časa ima dovolj; priložnosti, ki ga vabijo k slabemu, je žalibog vsekdar in povsod preveč. Sicer se mladeniču včasih zbudi zavest, da se nahaja na opolzki poti, ali moč varljive luči, ki brli v daljavi na močvirju, je še večja. Prepozno se pojavi kesanje, zle navade so se že tako ukoreninile, da je volja vsled nedostatne samovzgoje preslaba, da bi prekinila dosedanje življenje in pričela z novim. Izrek: »Video meliora proboque deteriora sequor,« kar bi se reklo po domače: volja je sicer dobra, ali meso je slabo, — dobi svojo polno veljavo.

V zadnjih, zlasti v letih po vojni, postajata klic in zahteva po nadaljnji, širši in globlji izobrazbi tudi po končani osnovni šoli vedno jačja in glasnejša. V to svrhu so se ustanovila društva, ki imajo namen negovati umstveno, srčno in telesno vzgojo. Društveno življenje je zlasti po končani vojni zavzelo nepričakovane dimenzije. Cilj teh društev je sicer blag in idealen; le žal, da se je tudi v mladinska društva zasejalo strankarstvo, ki pri pristajih gotovega svetovnega naziranja rodi le surovost, zagrizenost ter cinično zaničevanje in zasmehovanje vsega, kar spominja na vero in Boga, o čemer pričajo časnikarska poročila iz polpretekle dobe.

Za učitelja je postala nekaka moralna dolžnost, da sodeluje tudi pri nadaljnji naobrazbi mladine, ki je že zapustila šolo. Katoliški učitelj si je glede smernic, ki se mu jih je držati pri tej zadači, na jasnem. Podpiral bo društva, ki so osnovana na verski podlagi. Glavno torišče za učitelja, ki pripada »Sl. Zvezi«, so katoliška izobraževalna društva, ki se nahajajo dandanes malone v vsaki slovenski župniji. Vsako teh društev ima navadno več odsekov: knjižnični, dramski, pevski in telovadni odsek. Mladič, ki deluje v vseh odsekih, si svojo izobrazbo lahko vsestransko izpopolni. Pri knjižničnem doseku ima priliko, dobavljati si umsko in srčno kulturo, dramski in pevski odsek imata skrbeti pred vsem za umetniško stran izobrazbe, a v telovadnem odseku, zvanem tudi »orlovski odsek«, si pridobiva mladenič telesno čvrstost in gibčnost, kakor tudi uglašeno vedenje v smislu pregovora: Mens sana in corpore sano. (Zdrav duh biva v zdravem telesu.)

Katoliškemu učitelju, ki je tudi glasbeno izvežban in izboren telovadec, se nudi v kat. izobr. društvih dela v izobilju, da mu lahko izčrpa ves prosti čas. Pred vsem pa se bo kat. učitelj zanimal za knjižnico; saj je prihodnost mladine tako zelo zavisna od kakovosti čtiva. Slaba knjiga z umazano vsebino, takozvana pornografična literatura, je moralno in telesno uničila že mnogo mladih eksistenc. Take knjige nikakor ne sodijo v knjižnico, najmanj pa v knjižnico kat. izobr. društva. Ako se že nahajajo tam, se morajo brezpogojno odstraniti. Istotako ne sodijo v naše knjižnice spisi, katerim je v verskem oziru kaj oporekati. Učitelj pa bo skrbel za nabavo knjig realne vsebine, potopisov, življenjepisov, knjig zgodovinske in prirodosnanske vsebine, zgodovinskih romanov (iz domačih krajev). Priporočljivo je, da učitelj kot knjižničar sam izposoje mladini knjige. Svoje bivše učence pozna in zato mu bo tem lažje presoditi, kakšno knjigo naj komu posodi.

Najlažje pa se učitelj udelejuje pri nadaljnji naobrazbi odrasčajoče mladeži s primernimi predavanji. Pri predavanjih ima učitelj izborna prilika svoj ugled uveljaviti, odstraniti med ljudstvom še marsikje ukoreninjene predsodke in popraviti mnenje, da učiteljeva izobrazba ne presega daleč znanja ljudskošolskih učencev. — Snov za predavanja je neizčrpna. Svojim mladim poslušalcem lahko učitelj pojasnjuje s prepričevalno besedo in z navajanjem drastičnih zgledov pogubno učinkovanje zlorabe opojnih pijač. S pomočjo raznih nazoril, zlasti pa skioptičnih slik, zelo oživi pouk in ga naredi zanimivega. S predavanji je mogoče mladino odvajati kajenju tobaka. Predoči ji škodljivi vpliv nikotina zlasti na živčevje. Opomni jo, da ni nikakor v prilog lepemu vedenju, ako mladina kadi. S tem se mladina posredno odvrča od zapravljivosti in navaja k varčnosti. Z zatiranjem alkoholizma in nikotinizma se odvrča mladina tudi od plesnih zabav in lenobe, vzbuja se ji pa čut in ljubezen za resno delo. Pri predavanjih ima učitelj pri mladini in pri odrastlih priliko izpodbijati nazor, da je le v zadehlih in zakajenih krčmah zabava; človek se lahko razveseljuje brez alkohola. S pojemajočim alkoholizmom izginja surovost, raste pa dostojnost. — V zdravstvenem oziru tava naše ljudstvo takorekoč v popolni temi. Neznani so mu izvori raznih nalezljivih bolezni, ne ve, kolikega pomena je čist in svež zrak za zdravje, umivanje z vodo je v marsikateri kmetski hiši redek pojav. Marsikje o snagi sploh ni govora. Ako stopimo v nekaterih krajih v kmetsko sobo, zlasti po zimi — naletimo na razmere, ki se rogajo najprimitivnejšim higijeničnim predpisom. Kako hvaležno polje za učitelja, ako pri predavanjih seznanja mladino z raznimi sanitetnimi zahtevami! Tudi na lepo vedenje lahko navaja učitelj mladino z besedo. Čita jim n. pr. Urbanusovo knjigo o lepem vedenju ter sam še posameznim naukom dodaja pojasnila z navajanjem konkretnih slučajev. Sploh lahko učitelj s predavanji odpravi marsikako graje vredno navado in razvado, ki jo opazi ob priložnosti med preprostim narodom, pojasni lahko mnogokateri pojav, ki mu ljudstvo ne ve vzroka ali izvora. — O izredno blagodejnem vplivu sadjarstva in čebelarstva na človekov značaj, kakor tudi o vplivu teh panog na blagostanje, bi bilo pač

odveč govoriti. Koliko ogromne snovi za predavanja, zlasti ako ima šola na razpolago kot nazorilo lep šolski vrt in čebelnjak.

V pevskem odseku bo učitelj-glasbenik najprimerneje ob nedeljah in praznikih zbiral svoj pevski naraščaj, seznanjal ga z lepimi narodnimi, cerkvenimi in drugimi pesmimi; s svojim mladim pevskim zborom lahko nastopa ob raznih slavnostnih prilikah. S priučenjem lepih, v moralnem oziru neoporečnih pesmi zatira lahko surove, ki jih je včasih čuti zlasti v alkoholiziranih družbah v beznici.

Za kat. učitelja, ki ima veselje in sposobnost za telovadbo, pride v poštev telovadno društvo »Orel« in njega naraščaj. Za odrasle »Orle« in naraščaj izhajata dve strokovni glasili: »Mladost« in »Orlič«. Z vsebino teh dveh listov, zlasti težje umljivih mest, se člani »Orla« seznanjajo najlažje in najhitreje na ta način, da učitelj čita, tolmači in pojasnjuje članke, ki pridejo priložnostno v poštev. Da se učitelj tudi sicer lahko udeleži kot telovadec ali kot vaditelj pri tem društvu, menda skoro ne bi bilo treba omenjati. Seveda se bo takten in razsoden učitelj pri telovadnih nastopih vedel kretati v mejah dopustnosti, kolikor zahteva ugled učiteljskega stanu.

Kakor lahko kat. učitelj sodeluje pri nadaljnji izobrazbi moške mladine, isto velja tudi za gđc. učiteljice pri njih delu in trudu za izobrazbo šoli odrasle ženske mladine.

Na kako materialno plačilo v obliki blestečih in zvenceh zlatnikov ali pa bankovcev požrtvovalni učitelj pri svojem delovanju seveda ne bo mogel misliti; zadovoljiti se bo pač moral z moralnim plačilom, t. j. z zavestjo, da je izčrpal svoj prosti čas in svoje moči v blagor mladine; tej zavesti se morebiti pridružio izrazi hvaležnosti, ki jo izkazujejo gojenci svojemu učitelju.

Društvena in stanovska kronika.

Za podpiranje narodnega napredka in prosvete. Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander I. je poslal na dan svoje poroke predsedniku ministrskega sveta, gospodu Nikoli P. Pašiću, nastopno pismo, ki ga priobčujemo iz »Uradnega Lista« št. 65:

Gospod predsednik!

Razmišljaje, kako bi na ta dan najbolje odgovoril z ljubeznijo na ljubezen naroda, zrem v duhu na prikaze v vseh granah javnega življenja širne naše kraljevine. Poleg vsega, kar stori država in kar store poedine samoupravne naprave, in poleg jako hvalne privatne iniciative, ki je sprožila mnoge stvari ter nekatere že navrnila v dobro smer, je ostalo še mnogo poslov ali popolnoma ali deloma nedotaknjenih. Država stori vobče mnogo, stori pa — to veste dobro — kakor

pač nanese, skoro vedno samotero, ako se gleda na stvar samo brez ozira na celoto. V enem in drugem primeru bi bila Moja dolžnost, priskočiti na pomoč. Zato se Mi vidi, da Mi je treba postopati sistematično ter porazdeliti akcijo na več let. Ta metoda se priporoča že po naravi poslov. Kar se tiče smotrov, se ne more med potrebnimi širokih narodnih slojev dajati prednost enim na škodo drugih, dasi se Mi zdi, da bi šlo za sedaj prvenstvo na primer dobronamer-nemu apostolskemu delu na selu za higieno in vzporedno z njim za obče izobražanje. Torej bi označil program kot trojno akcijo: za нравni, obškulturni in za državljansko-vzgojni napredek naroda, a s tem vred bi umeval: podpiranje prosvete na vseh poljih znanosti, književnosti, umetnosti, šolstva, najprej pa praktično izobražanje širokih slo-

jev, ustanavljanje internatov, zlasti za žensko deco itd., potem poudarjanje vrline, rodbinske nračnosti, poštenosti, zatajevanje samega sebe, treznosti, varčnosti, vestnega izpolnjevanja dolžnosti, ljubezni do bližnjega, sloge in strpljivosti in seveda tudi stalno skrb za narodno zdravje.

Vse to in drugo, kar bi se naknadno postavilo na papir, Mi je pred očmi, ko zamislim načrt za Svojo namero in ko Vam to pišem.

V ta namen dajem takoj milijon dinarjev, vsako leto pa bom prispeval po 300.000 dinarjev. Organizacijo vsega tega dela prepuščam Svoji pisarni, ki naj z mojo vednostjo in v razloženi smeri upravlja trošenje tega denarja.

V Belgradu, dne 8. junija 1922.

Aleksander, s. r.

† **Prednica uršulinskega samostana v Ljubljani č. g. M. Maksimilijana Kolenc.** Dne 19. junija je umrla v uršulinskem samostanu v Ljubljani prednica, vzorna učiteljica in vzgojiteljica č. g. M. Maksimilijana Kolenc, ki je bila učiteljica ne le neštetim Ljubljančankam, ampak Slovenkam sploh ter je sodelovala pri vzgoji skoro vse mlajše generacije slovenskih učiteljic. Časteče spremstvo na njeni zadnji poti od gosp. pokrajinskega namestnika preko duhovske in svetne inteligence, pa do preprostih delavskih očetov in mater, je pričalo, koliko spoštovanja je uživala blaga pokojnica. Glasen jok ob odprtem grobu, ki so ji ga gojenke in učenke nastale s svežim cvetjem, da ni bilo skoro prostora za pokopališko grudo, ta pristno otroški plač pa je pričal, da je legla v grob pre-dobra mati. — Posebno dobro je znana

preblaga pokojnica učiteljicam, ki prihajajo vsako leto k duhovnim vajam v gostoljubni uršulinski samostan. Z ljubeznivo materinsko blagostjo je skrbela, da so se udeleženske ugodno in domače počutile med duhovnimi vajami. Ko smo se pri lanskim duhovnim vajah zadnji dan poslavljale od nje, kdo bi si bil mislil, da zadnjikrat? Dasi že bolehnja, vendar se je z nji lastno prisrčnostjo zanimala za vse, za vsako posebe. Spominjam se, kako je poudarjala, da spadajo duhovne vaje za učiteljice nekako k tradiciji samostana, da si šteje samostan v čast, da more nuditi učiteljicam miren kotiček za čas duhovnih vaj in da je samostan v ta namen vedno drage volje na razpolago. Ko se bomo te počitnice (koncem avgusta ali prve dni septembra) zopet zbrale k duhovnim vajam v samostanu, pač ne bomo več našle splošno priljubljene, vseskrbeče, vedno čuječe in z globokim umevanjem vse vodeče č. g. prednice, M. Maksimilijane, ki bi nas pričakovala. V molitvah se ji hočemo oddolžiti za vso skrb in ljubezen, ki nam jo je izkazovala. Osiroteli samostnski družini iskreno želimo, da dobi za njeno naslednico enako vneto, izkušeno in požrtvovalno prednico, ki ji pač ne treba daleč iskati zgledov za svoje delovanje, ampak bo brez skrbi v vsakem oziru lahko stopala po sledih blagopokojnice, da se ohrani naš uršulinski samostan, to torišče tihega, a splošnokoristnega dela, na višku, kamor ga je privedla preblaga umrla prednica s svojim neumornim delom A. L.

Javne osnovne (ljudske šole) v Sloveniji.

Leto	Število šol					Od teh je								Število		Skupno število vseh razredov z vzpor. in ekspo.
	deških	dekliških	mešanih	skupaj	Med temi zaslišnih šol	1 r.	2 r.	3 r.	4 r.	5 r.	6 r.	7 r.	8 r.	po-družnic	ekskur.	
1918	35	28	608	671	19	182	159	107	97	75	44	2	5	5	19	2115
1919	37	28	689	754	24	192	185	123	93	89	60	3	2	21	16	2443
1920 ¹	35	26	716	777	20	207	201	106	93	86	69	6	6	17	14	2593
1921	34	27	743	804	21	209	207	105	93	89	83	5	13	13	12	2776

¹ V letu 1920. so vštete tudi ljudske šole iz plebiscitnega ozemlja na Koroškem.

Leto	Učni jezik						Pouk se vrši			V solnčnem letu			
	slovenski	nemški	slov.-nemški	srbo-hrvatski	madjar-ski	celo-dnevno	pol-dnevno	deloma celodn., deloma poldn.		otvorjenih		zatvorjenih	
										šol	prestop. razr. vzpored.	šol	prestop. razr. vzpored.
1918	591	60	20	—	—	362	250	59	—	21		3	6
1919	672	60	22	—	—	436	267	51	8	171		3	46
1920 ¹	726	16	22	—	13	431	285	61	4	148		3	27
1921	751	19	20	1	13	479	271	54	12	174		6	46

¹ V letu 1920. so vštete tudi ljudske šole iz plebiscitnega ozemlja na Koroškem.

Potreba šole. V tretji knjigi »Na noge v sveti boj!«, ki jo je izdala družba sv. Mohorja na Prevaljah, piše ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič sledeče: Otrok doseže šesto leto. Sedaj mora v šolo, tako vevajo postave. In prav je tako. Nevednež ne more nikamor v našem prosvetljenem času. Vsaj ljudsko šolo naj izvrši vsak otrok. Otrok mora znati, da gladko čita, čedno piše in brez pomoči napravi vsaj navadne račune. Ves nauk naj bi bil tako urejen, da fant dobi veselje do svojega kmečkega, delavskega, obrtnega poklica, deklica pa do domačega dela pri materi. V ljudski šoli naj se toliko nauči, da bo mogel v kako nadaljevalno, gospodarsko ali drugačno strokovno šolo. Če bi kmet, delavec, rokodelc zaostajal za napredkom časa, bi skoraj gotovo propadel; saj bi v občini ne veljal nič, bil bi brez ugleda. — Vidite, kako je ljudska šola potrebna. Ponos za župnijo je prostorna primerna šolska zgradba. Ne štedite denarja za njo! Saj bodo vaši otroci več let hodili vanjo se učiti. Privoščite jim svetlobe, zraka in dovolj prostora. Veseli bodo, radi bodo v šolo hodili, potrudili se bodo, da se kaj nauče. — Pa tudi učitelji naj ima primerno stanovanje. Vaš namestnik je; zato ga spoštujte in pripravite mu čeden stan. V župnije, v kateri se učitelji cenijo in spodobno spoštujejo, bodo želeli priti najboljši učitelji, kar bo za vas in za vaše otroke koristno. Vaš učitelj mora pač biti veren, pošten, krščanski mož. Lahko ga boste spoštovali in prav brez skrbi mu boste zaupali otroke.

III. mednarodni kongres za moralno vzgojo v ženevi. Pripravljali odbor tega kongresa je izrazil željo, da se mu pošlje tudi iz Slovenije za mednarodno knjižnico 12 naših najboljših knjig (znanstvenih in leposlovnih), ki se tičejo vzgoje v najširšem pomenu besede. Akad. soc. ped. krožek ljubljanskega vseučilišča je nato prosil nekatere naše strokovnjake za nasvet izbire teh knjig ter je prejel 17 odgovorov. Končno se je izbrala izmed predlaganih knjig na javnem sestanku krožka dne 3. maja t. l. sledeča dvanajstoričica: 1. Cankar, Moje življenje, 2. Cankar: Podobe iz sanj, 3. Debevč: Vzori in boji, 4. Levstik, Zbrani spisi za mladino, 5. Meško: Mladim srcem I/II, 6. Milčinski, Ptiki brez gnezda, 7. Ozvald: Smernice, 8. Schreiner: Preosnova vzgojstva, 9. Ušeničnik: Knjiga o življenju, 10. Zbornik pedagoški XVIII., 11. Župančič: Ciciban, 12. Župančič: V zarje Vidove.

O vožnji v šolo po železnici dobivamo jako slaba poročila. Mladina se vede v vagonih in na postajah večkrat naravnost razuzdano. Tu bo treba na vsak način nekaj ukreniti. Večina v šoli tudi slabo napreduje, ker izgubi z vožnjo mnogo časa za učenje in prihaja s prevelikim nemirom v šolo. Dijake, ki se v tem oziru ne marajo popolnoma dostojno obnašati, je treba najstrožje kaznovati oziroma čimprej odpraviti iz šole, da se lotijo kaj bolj koristnega in ne postanejo izglubljene eksistence, ki so v kvar človeški družbi. Treba je pa tudi delati na to, da bo mladina v vagonih ločena po spolu in da bodo od šole postavljeni reditelji, ki bodo poročali svojemu učitelju ali razredniku vsak nered. Zelo potrebno je, da se v Ljubljani blizu kolodvora napravi zavetišče, da se bodo učenci v tistih urah, ko morajo čakati na pouk, oziroma na vlak, učili in ne okoli poticali ali celo po vseh kotih razgrajali. Tukaj bo treba vsaj deloma učiteljskega nadzorstva. To bi se dalo izvršiti v sporazumu ravnateljstev vseh šol, da bi se učiteljstvo pri nadzorovanju menjavalo.

Dostavek uredništva. Torej zopet slabo poročilo. Glasnik za pravno povzdigo naroda »Prerod« je v 4. in 6. l. številki to zadevo krepko osvetlil in tudi pri zadnji seji viš. šol. sveta se je razpravljalo o tem. Zvedeli smo, da je juž. železnica že tako uredila vozove in določila osobje, ki naj na to pazi in o tem vodstvu poroča. Posebni vozovi so potrebni, da mladina ni izpostavljena kakemu slučajnemu pohujšanju od strani odraslih ljudi. Neki sprevodnik pa nam je pripomnil, kako je imel neki dijak na prošnjo starišev dovoljenje, da se sme voziti med drugimi potniki, ker mu v dijaškem vozu ni bilo obstati. Vozovi ne pomagajo dosti, ako so notri sami »divjaki«. Učitelji in razredniki bodo morali večkrat preiskovati, kako se vede dijaštvo v vlaku med seboj, ali se sme posameznik med njimi učiti, kako se vede proti potnikom obojega spola, kako se vede na postajah, ali pusti potnike pri vstopu in izstopu v vsakem oziru pri miru in še druge slučajnosti.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze za novomeški okraj v Črmošnjicah dne 3. maja 1922. Dnevni red:

1. Hospitacija v II. razredu »Matija Gubec«.

2. Slučajnosti.

Ad 1. V splošno zadovoljstvo je uspela hospitacija vrlo dobro. Gospod nadučitelj Skebe je zanimivo slikal žalostno stanje kmetov, ko je nad njimi vladala kruta roka graščakov.

Ad 2. Pri slučajnostih je omenil g. tovariš štular na izjavo seje viš. šol. sveta, da učiteljstvo na ljudskih šolah ne polaga dosti važnosti za vzgojo in izobrazbo na gimnaziji — tole: »Ljudska šola ima namen izobraziti otroka za življenje, ne pa le za gimnazijo.«

Ker drugih slučajnosti ni bilo, se je zborovanje zaključilo. P. Š.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze za krajski in radovljiski okraj se je vršilo dne 22. junija t. l. na Brezjah.

Navzočih je bilo precejšnje število članov. Ker je bil g. predsednik R. Pečjak zadržan, otvori zborovanje njegov namestnik g. Lavrič. Po običajnem pozdravu je dobil besedo g. predavatelj Finžgar in nam temeljito razložil potrebo versko-nravnne vzgoje v šoli. Ker je racionalizem na toliko krajih zavladal, se je začela zanemarjati dobra vzgoja.

Poudarja prav posebno, da nima samo država pravice diktirati, kakšno vzgojo naj šola nudi, to odločevati imajo tudi starši. Polaga nam prav toplo na srce, da vzgajajmo mladino pri vsaki priložnosti versko-nravnno, ker država ne potrebuje samo učenih, ampak predvsem tudi dobro vzgojenih ljudi.

Predsednikov namestnik se g. predavatelju srčno zahvali za njegov referat in ga prosi, da bi nam še katerikrat podal kaj poučljivega.

Spominja se nadalje pokojnega g. svetnika Potokarja, župnika v Trzihu, ki je tudi rad zahajal na naša zborovanja. Med slučajnostmi se predlaga, naj se zborovanja redno vrše vsak mesec.

Prihodnje zborovanje se vrši v mesecu oktobru v Radovljici.

Izstopila je iz Slom. zveze gđc. Zevnik iz Gorij.

Ker drugih poročil in slučajnosti ni, se zborovanje zaključilo. M. Ž.

Iz mestnega šolskega sveta. O zadnji redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 16. junija 1922, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Poročilo o kurencijah, personalijah in dopustih izza zadnje upravne dobe vzemo se na znanje. Zapisnik zadnje seje z dne 25. aprila 1922 odobri se brez ugovora. Poročila o nadzorovanju zasebne dekliske osnovne in pa zasebne dekliske meščanske šole v Lichtenthurničnem sirotišču, I. mestne dekliske meščanske šole, IV. mestne deške osnovne šole, zasebne deške osnovne šole salezijanske in I. mestne deške meščanske šole — vse za leto 1921/22 vzemo se na znanje in se višjemu šolskemu svetu predlože v končno odobrenje. Poročilo o razvoju in dosedanji ureditvi centralnega šolskega vrta in pa z njim združenega mladinskega igrišča za vse tukajšnje šole v trnovskem predmestju se vzame na znanje. Razpravlja in sklepa se o predlogih učiteljskega zbora mestne pomožne šole o preustroju te šole. Mestni magistrat je naprositi, naj na pristojnem mestu vnovič posreduje, da se za nameravani zgradbi II. mestne dekliske osnovne in III. mestne dekl. mešč. šole v Kapol Kotnikovi ulici z ozirom na njih neodložljivost in zares nujno potrebo mestni občini dovoli najeti potrebni kredit. Mestni magistrat je naprositi, naj mladini iz zdravstveno-policijskih razlogov prepove ribolov in stikanje in brskanje po gnjusnih kanalih v strugi Ljubljane. Ko se dajo na nekatera interna vprašanja pedagoške in gospodarske vsebine stvarna pojasnila, zaključijo predsednik sejo.

Zrelostni izpiti. Na drž. moškem učiteljsku v Ljubljani je napravilo zrelostni izpit 9 gojencev z odliko, zrelih je bilo 30, ponavljalni izpit pa je dobilo 16 gojencev. — Na drž. moškem učiteljsku v Mariboru je z odliko maturiralo 7 gojencev, uspešno je napravilo maturo 24, ponavljalni izpit ima 14 gojencev.

Popravek. V zadnji številki je bil pri uvodnem citatu v članku »Ali iz življenja ali iz knjig« izpuščen stavek: »Ivan Cankar: Podoba iz sanj (Ogledalo)« in mora pregovor »Navada je železna srajca« stati sam zase v naslednji vrsti.

Vse je odvisno od dobrega reda. Ako razmotrivamo, s čim se ta svet in vsaka stvar vzdržuje v dobrem, veselem in trajnem stanju, vidimo, da z redom in edinim redom,

vsled katerega ima sleherna stvar, sprednja in zadnja, višja in nižja, večja in manjša, svoje mesto, čas, težino in število. Zavoljo tega so modrijani imenovali red dušo in življenje sveta (animus mundi); a drugače ni. Kar je urejeno in dokler je urejeno, dotlej ostane dobro, če pa kaj zaide od svojega reda in teka, ni mogoče, da bi ostalo; ruši se, trga, propada, postaja, ali pa gre deloma s pota. To se more dokazati z vsemi primeri prirodnih in umetnih stvari. Kaj je vzrok, da obstoji svet v svoji veljavnosti? To, ker ima sleherni del svoj red, vsakemu bitju pa je opredeljen (postavljen) red, da se more držati svojega časa, mesta in prirode. Dokler traja to, traja svet. Ravno tako pouk ne temelji na ničem drugem, nego na dobri razdelitvi časa in na dobrem načinu predavanja. (J. A. Komenski, Didaktika, poglavje XIII.)

Historična slovnica slovenskega jezika. Spisal dr. K. Štrekelj, profesor slavistike na vseučilišču v Gradcu. Izdalo s podporo Jugoslovanske akademije znanosti in umjetnosti u Zagrebu Zgodovinsko društvo v Mariboru. 1922. Tiskala Družba sv. Mohorja v Prevaljah. Snopič 1. — Pred nami se razgrinja življensko delo l. 1912. umrlega jezikoslovca dr. Štreklja. Najprej je na vrsti pregled slovenskih slovnica, in sicer začenši z našim prvim slovnicařem Adamom Bohoričem iz XVI. stoletja. Slovnice so rodile težnje po enotnem pravopisu. Tu prihajajo v razmišljanje razni vplivi, nemščina, hrvaščina i. dr. Prva slovenska slovnica je bila natisnjena z nemškimi črkami, Trubar je hitro uvel latinico; natančnejše razločevanje glasov pod vplivom hrvaškega slovstva je vpeljal Krelj, med obema pa je posredoval Bohorič. Ta pravopis (bohoričica) se je z Dalmatinovim prevodom sv. pisma vzdrl tri stoletja, t. j. do gajice. Temeljito slovnico, ki je bila med drugim slovanskim svetom splošno cenjena, je sestavil šele Kopitar. On je priznal tudi zasluge Bohoriča in njegovo pot za zblizanje z drugimi bratovskimi jeziki (str. 5). Za Kopitarjem so kmalu sledili Vodnik, Dajnko (katerega je zelo upošteval Miklošič), Metelko (ki je celo prekosil češko slovnico Dobrowskega), Jarnik, A. J. Murko in nekaj drugih. L. 1848. je dobila slovenščina vstop v šole in urade, zato so hitro prišle na svetlo (v slovenskem jeziku) slovnice Potočnika, Malavašiča, Navratila. M. Majar je izdal l. 1864. »Vzajemno slovnico«. Posebno važna, dasi pozneje mnogokrat predelana je bila Janežičeva »Slovenska slovnica« iz l. 1854. To sta vrokopisu pregledala Metelko in Miklošič. V znanstvenem oziru je najveljavnejši slovnicař Fr. Miklošič, učenec Kopitarjev. Zelo pomenljiv je bil Levstik s spisom »Napake slovenskega jezika«, a Levstik je bil tako drzen, da mu je Stritar zapel: »Postoj en čas, da malo se oddahnemo!« (Str. 23.) Odlični

slovnicařji in proučevalci slovenščine so bili nadalje Valjavec (njegov »Prinos k naglasu«), Šuman, Škrabec, M. Murko. V. Oblak, Poljak Baudouin de Courtenay in V. Jagić. V odstavku o slovenski grafiki najdemo poročilo o vpekljavi gajice, ki je bila l. 1848. uradno priznana, in uporabi naglasnih znamenj. Nadalje sledi v tem zvezku historične slovnice poglavje o pravopisu, o glasovih slovenščine po njih izreki in razmerje med glasovi našega jezika in glasovi stare slovenščine ter drugih jezikov. V lahko umljivi obliki sestavljeno historično slovnico slovenskega jezika zelo priporočam učiteljstvu in raznim učiteljskim knjižnicam. F. Lužar.

Pešanje vida pri pivcih in kadilcih. Dr. Hunauer poroča v listu »Quelle« pod naslovom »Higiena očesa« sledeče: Pri takih bolnikih se opaža pešanje vida pri čitanju časopisov in knjig z drobnim tiskom, na cesti ne razločujejo znancev od drugih oseb; v mraku bolje vidijo kakor pri dnevni svetlobi. Popolne oslepelosti se radi pitja ali kajenja ni opazilo. Pri abstinenci alkohola in nikotina se takim bolnikom prične zdravje boljšati, pri vztrajni abstinenci pa ozdravijo tudi popolnoma.

K mamici! Slika otroške ljubezni v 3 dejanjih. Priloga »Orliču« 1922. Dobiva se izvod po 2 Din pri upravnistvu »Orliča« in v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Kdor naroči vsaj 10 izvodov skupaj, dobi izvod po 1 Din. — Vsakdo igra svojo vlogo v življenju, pravijo gledališki igralci; žalibog, da jo igra — kakor kaže ta igra — nekateri stric z mučenjem nedolžnih otrok. Zato si želita 7letni Marijanček in 6letna Milica priti k mamici, ki jo vidita v migljajoči zvezdici. Prišla sta k njej po težkem potu, mimo volkodlaka, škrtov, palčkov, hudobnih vil in zbudečega strica. Vilislava, kraljica vil, ju je imela v varstvu in izročila angelom, da sta gledala mamico in mamica ju je srečno obljela. — Igra je primerna za šolski oder in za otroke prvih šolskih let. F. F. L.

Narodni zaklad. Zbirka državnih himen in slovenskih narodnih pesmi. Za gosli s spremljevanjem klavirja priredil in harmoniziral Josip Vedral. Pod tem naslovom je izdala »Jugoslovanska knjigarna« čedno opremljeni zvezek narodnih himen in pesmi in s to zbirko izpopolnila ta precej zanemarljeni del slovenske glasbene literature. Zbirka je deloma preprosta, deloma zanimivo harmonizirana, rabi se lahko poleg vsake violinske šole kot razvedrilo, pristopna pa je učencem, ki se pridno in vztrajno uče vsaj že pol leta gosli. Prepričani smo, da bo našo glasbo goječa mladina z veseljem segla po tej zbirki, da se nekoliko razvedri po kakih suhoparnih tehničnih vajah. Iz teh vzrokov zbirko toplo priporočamo. Spremljevanje klavirja velja 30 dinarjev, posamezni glasovi za gosli po 10 dinarjev.

Maturantnje uršulinske pripravnice iz leta 1907 obhajajo koncem duhovnih vaj 15 letnico v samostanu. Udeleženske naj se prijavljajo na naslov: Anica Lebar, Ljubljana, Sv. Florijana ulica 7. Na veselo svidenje!

Die Nadelarbeit in der Volksschule, Anna Mundorff, voditeljica ženskih ročnih del v mestu Köln. 8° (IV in 40 str.), Freiburg im Breisgau 1922, Herder. M 12.—. Pisateljica je v strokovnih krogih znana in cenjena ter je v 7 kratkih sestavkih jasno predstavila vsa metodična vprašanja o ženskih ročnih delih. Zato obsega spis zanesljiva navodila o tem še vedno premalo cenjenem predmetu.

Podkrajšek, Računstvo za lesne obrte. V kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani je izšla knjiga: Podkrajšek, Računstvo za lesne obrte mizarstvo, kiparstvo, rezbarstvo, strugarstvo, kolarstvo, sodarstvo. Cena mehko vezani knjigi Din 13.—, pol vezani knjigi Din 15.—, ki obsega na 178 straneh: Splošni del z naukom o računskih okrajških ter osnovne račune s celimi in desetinskimi števili ter navadnimi ulomki.

Obsežno je v tem delu posebno poglavje o merjenju geometrijskih likov in teles, ki je opremljeno tudi z risbami. Temu sledijo poglavja o novcih, vrednostnih papirjih, denarnih zavodih, o zavarovanju delavcev ter procentni račun.

»Strokovni del« pa obsega kalkulacije, in sicer nakupne in prodajne, proračune in rentabilitetni račun. Dodatek vsebuje različne mere in uteže, novčne enote različnih držav, specifične teže raznih teles, zavarovalne tarife, naobrestitelje za dobo 1—30 let ter drugi in tretji koren števil. 1—12.000. Knjiga, ki jo je tiskarna Sava v Kranju prav čedno natisnila in opremila, bo poleg istega pisatelja knjigovodstva vsem lesnim obrtnikom izvrstno ustrezala.

Potočnik, Premier livre pour l'enseignement du français des jeunes filles. V kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani je izšla knjiga: Premier livre pour l'enseignement du français des jeunes filles par Aneta Potočnik. Cena mehko vezani knjigi Din. 5.—, poltrdo vezani knjigi Din 6.—, Ta knjiga vsebuje prvo stopnjo pouka v francoščini, in sicer oblikoslovje, razdeljeno na 18 lekcij, ter 22 beril, med katerimi z veseljem opazimo berilo o Jugoslaviji in o kralju Petru. Tem berilom odgovarja slovnica, razdeljena na 16 paragrafov, in slovarček. Knjiga je prav spretno prirojena duševnemu obzoru učencev nižjih razredov, različnih deklinskih šol in zavodov. Cena je za današnje razmere jako zmerna. Tiskala je to knjigo tiskarna Blasnik v Ljubljani.

Podkrajšek, Državlanski nauk. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga: Podkrajšek, Državlanski nauk za obrtna učilišča. Obenem priročna knjiga za obrtnike, I. del: Obrtnik v svojem poklicu. Cena vezani knjigi 10 Din.

Ta knjiga nudi mlademu obrtniku obilne poučne tvarine, in sicer vajencu in pomočniku ter tvorniškem delavcu, največ pa samostojnemu, zlasti mlademu obrtniku, ki ga pouči o vseh dolžnostih in pravicah (nastop obrta, obratne naprave, obseg in izvrševanje obrta, konec obrtne pravice, prenos obrtov, tekmovanje, razstave, zadruga, kredit, trgovinske in obrtne zbornice itd.); dodatek I. se peča z važnejšimi posameznimi obrti, dodatek II. pa vsebuje vzorce za različna naznanila.

Hvalevreden je tudi nemško-slovenski in slovensko-nemški strokovni slovarček, posebno pa privezani beli listi, na katere se lahko zabeležujejo spremembe v različnih predpisih.

Verbič, Blagoznanstvo za dvorazredne trgovske šole. I. del. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga: Verbič, Blagoznanstvo za dvorazredne trgovske šole, I. del. Anorgansko blago. Cena 11 Din.

Ta knjiga vsebuje na 122 straneh nauk o anorganskem blagu, o kovinah, brusilih in gladilih, kamnih za lepotiche ter kamnih za kiparstvo in stavbarstvo, lepilih za stavbno kamenje, o glinastih izdelkih, o steklu, kemičnih surovinah in kemičnih izdelkih, o snoveh za pisanje, o rudninskih barvilih in nazadnje o svetilih in gorivih.

Knjiga je prav spretno zasnovana, snov razvrščena pregledno. Tisk in oprema knjige sta lična.

Verbič, Blagoznanstvo za dvorazredne trgovske šole. II. del. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga: Verbič, Blagoznanstvo za dvorazredne trgovske šole, II. del. Organsko blago. Cena 21 Din.

Prvi zvezek imenovane knjige vsebuje anorgansko blago, v drugem mu sledi organsko. Tudi to snov obdeluje pisatelj prav spretno. Najpopred pridejo na vrsto živila, in sicer rastlinska, za tem živalska, katerim sledijo poživila (dišave, nar-kotika, alkoholika) in tolsče. Nadaljuje se z eterskimi olji, smolami in gumiji, potem sledijo les, organska barvila in strojila. Deveto poglavje obdeluje kože in krzno, deseto vlakna in izdelke iz njih, sledijo organske surovine za strgarske in rezbarske izdelke, mirodilniško blago in stvarno kazalo.

Albert Sič, Računske naloge. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga: Albert Sič, Računske naloge za trgovske šole. Cena mehko vezani knjigi 13 Din, poltrdo vezani knjigi 15 Din.

Ta knjiga vsebuje poleg vseh elementarnih računov z neimenovanimi in imenovanimi celimi števili in z ulomki vse vrste specielno trgovskih in bančnih računskih

